

Oslo Lufthavn Gardermoen er bygdur úr træi, betongi og flisum. Onki er málað. Alt skal vísa hvussu hetta tilfari í veruleikanum er, og at tað heldur sær.

Mynd: Jógvan Hugo Gardar.

Oslo Lufthavn Gardermoen – ein flogvøllur flytir

Seinasta mikukvöld flutti ein flogvøllur. Sum ein maður fór útgerðin frá Fornebu skriðandi norðureftir E6-motorvegnum til Gardermoen. Sunnanfyri liggur nú ein tómur flogvøllur. Mikudagin høvdu 10.000 fólk arbeiðspláss sitt har, nú hevur eingin arbeiði har

JÓGVAN HUGO GARDAR
SKRIVAR ÚR OSLO

Kl. 19.32 mikukvöldið lætti seinasta ferðafólkafløgfarid frá Fornebu flogvøllinum í Oslo. Samstundis fóru lastbilar og onnur flutningstól undir at flyta restina av Fornebu-útgærðini til Oslo Lufthavn Gardermoen. Alt skuldi standa klárt morgunin eftir, tá Gardermoen alment lèt upp sum høvuds-flogvøllurin hjá norðmonnum. Líka síðani 1939 hevur Fornebu verið flogvøllur, men miðskeiðis í trýssinum fóru politikarar at hyggja seg um eftir einum nýggjum og størri flogvølli. Eitt ótal av uppskotum hava verið framd á Stórtinginum gjøgnum sjeiti- og áttatiárin, men øll endaðu í pappírskurvini.

Men fyrst í 90'unum kom flogvallarspurningurin aftur á borðið. Kappingin millum eini fyra kommunur kring Oslo var hørð, men at enda avgjórði Stórtingið at Gardermoen skuldi gerast nýggi altjóða flogvøllurin hjá norðmonnum. Har hevur flogvøllur verið í nógv ár. Flogvæpnið hevur eina stöð har, og meginparturin av

ferðafólkunum sum skulu «suðureftir at sleikja sól» hava í nógv ár verið noydd at flúgva frá gamla Gardermoen. Orsøkin var at Fornebu ikki megnaði at taka ímóti øllum charter-flogførunum.

Kl. 06.52 hósmorgunin fór fyrsta ferðafólkafløgfarid frá Oslo Lufthavn Gardermoen.

Hetta er størsta byggiætlan, sum er gjøgnumförd á landi í Noregi. Gardermoen hevur langa flogsøgu. Polarhettjan brast í bakkan tá hann sum fyrsti norðmaður skuldi taka altjóða flogloyvið í 1914. Seinastu tvey árin áðrenn tann nýggi vøllurin opnaði, hava fleiri flogskiparar verið nær við at endurtaka Amundsen. Fleiri ferðafólkafløgfar hava nevnliga verið líka við at seta seg millum gravkúr og lastbilar.

Gardermoen skuldi gerast eitt stásiligt portur millum útheimin og Noreg. Her skuldi brúkast norsk byggi-list, norskt tilfar og norskir arkitektar. At so meginparturin av arbeiðsfólkunum hava verið svíar er ein onnur søga. Tað hevur nevnliga verið næstan ómøguligt at

fáa hendur á norskrum handverkarum seinastu árin orsakað av einum øgiligum trýsti á byggimarknaðin.

Bjørn Sund hevur havt leiðsluna av byggingini av sjálvum flogvøllinum og terminalinum. Hann kom frá fyrireikingarbolkinum til OL á Lillehammer, og royndirnar frá tí tiltakinum hevur hann brúkt í samband við Gardermoen. Millum annað minnir innskrivingarhøllin nógv um Víkingaskipið á Hamar (ein av íshallunum undir OL).

Í 1992 avgjórðu politikararnir at Gardermoen skuldi byggjast. Hetta var endin á einum langum og torførum dysti millum ríkispolitikarar og lokalpolitikarar um, hvar tann nýggi vøllurin skuldi liggja. At at hann skuldi byggjast var eingin ivi um.

Stríðið um flogvøllin er gamalt, og eini 20 ymiskt staðarnøvn hava verið við í orðaskiftinum. Longu áðrenn teir fóru at byggja Fornebu í 1933 var ósemjan týðulig. Nakar flogvøllur var heldur ikki talan um á Fornebu fyrr enn teir virknu og effektivu týskarnir gjørd u Fornebu lidnar undir krig-

num. Og meðan týskarar fóru í gongd við Fornebu, so fóru teir í somu handavend undir at byggja ein flogvøll á Gardermoen. Hetta færdi við sær at orðaskifti um flogvall kódnadi. Men tað gingi ikki nógv ár, áðrenn eldur aftur kom í. Jet-flogfórinu komu á skrána, og grannarnir hjá Fornebu ynsktu at sleppa undan ganginum. Tískil samdust 50.000 Fornebu-grannar í 1957, at nú høvdu tey fingið nokk. Tey bjóðaðu seg fram til at keypa Fornebu, og steðga ferðsluni. Tilboðið bleiv avvist av myndugleikunum.

At byggja ein nýggjan altjóða flogvøll er ikki bara at siga. Eitt risastórt umráði er nú innhegnað og innanfyri eru tær breytir sum kunnu brúkast samstundis. Tað vil siga at tvey flogfór kunnu lenda og tvey fara avstað samstundis.

Men undir astfaltinum liggja minnini eftir 250 húsaeggarunum sum noyddust at flyta frá sínum heimum. Fyri nógv av hesum er flogvallarbyggingin ein sorgar-leikur, og tey eru framvegis ikki heilt liðug við stríðið um eitt rættvíst endurgjald

fyrir at hava mist t.d. eitt barnaheim. Tilsaman hevur Oslo Lufthavn Gardermoen yvirtikið 730 bygningar, harav 339 húsaíbúðir. Fyrsta tilboðið frá myndugleikunum var langt undir marknaðarprísnum, og ikki fyrr enn dómstóllurin hevði talað, broyttu myndugleikarnir hetta tilboðið til tað betra fyrri ognarnarar.

700 milliónir krónur hevur tann skjóttgangandi togrutan frá Oslo til Gardermoen higartil kostað meir enn upprunaliga ætla. Meðan sjálvur flogvøllurin bleiv liðugur til tóðina innanfyri tað kostnaðarrámmu sum bleiv lögð í 1992, so kann ikki tað sama sigast um nýggju togleiðina úr Oslo til Gardermoen. Alt gekk eftir ætlan, heilt til teir vóru komnir væl áleiðis í Romeriksporten, eitt 13,8 kilometrar langt berghol. Nýmótans tok skulu í framtíðini brúka hetta bergholið. Men nær tað vita vit ikki. Tað vísti seg nevnliga, at teir meir ella minni høvdu tikið proppin úr fleiri vøtnum, og nú er proppurin horvin. Eystanfyri Oslo liggur eitt nátturðuvakurt øki, og her eru eisini nógv

vøtn. Fleiri av hesum vøtnunum eru í dag minkað niður í einki. Í dag er hol í botninum á Puttjern og Lutvan. Sprengiarbeiði undir hesum báðum vøtnunum færdi við sær at tey fóru at leka, og hóast roynt hevur verið at tetta við sementi og tí heilsuskaðiliga Roca-Gil, so lekur framvegis. Og ikki fyrr enn lekin er tættur kann bergholið brúkast. Teir hava brúkt 700 milliónir meir enn ætlað til hesa tættung, og skulu brúka minst 400 milliónir afturat.

Noreg hevur fingið ein nýggjan stásiligan flogvøll. Sjálvur terminalbyggingurin er nýmótans har trær, grátt betong og myrkir flisar er byggitilfarið. Fólk hava verið í øðini tí nú verður longri at ferðast til flogvøllin, men nútíðarfólk ynskja heldur ikki gangin frá flogførunum. Tí byggja myndugleikarnir ikki longur flogvallir nær stórbýum og høvudstøðum. Í staðin vera flogvallir lagdir langt frá fólk, og so verður í staðin buss-bil-, tok- og ferjusbandið bygt út.

Norðmenn hava valt eina loysn sum ikki er so ólík tí vit hava í Føroyum. Og sjálvt Oslo-fólk fara at venja seg við at tað tekur eitt sindur av tíð at koma til Gardermoen.